

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
LEI 2,60 ANUAL
ABONAMENTELE SE FAC
NUMAI PE UN AN

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR
Gabriella I. A. Vuculescu, V. Anestin, Stelian Vasilescu, A. G. Roșianu,
Ion Scăenaru, Neli Cornea, Const. A. I. Ghica, Otilia Ghibu, M. G. Samarineanu.

ANUNCIURI
LINIA PE PAG. 7 și 8
— BANI 20 —

ACȚIUNEA ARMATEI ITALIANE. — TRANSPORTAREA TUNURILOR GRELE IN ALPI.

MEMORIILE UNUI CARNETEL

de GABRIELLA I. ANASTASIU VOGULESCU

În vitrina unei librării luxoase, alături de cărți și de bibelouri rare, priveam nemișcat vâlmășagul de lume ce-mi trecea pe dinaintea. Eram mândru de scurtele de piele fină verzue-închis, pe care stătea imprimat cu litere aurii cuvântul: „Notes”. Credeam că toți numai pe mine mă vor vedea și admira, dar vail, curând băgai de seamă că mă înșelasem. Aveam alături cărți simple, fără nici o podoabă, care opreau privirile în loc și făceau să se închege, acolo lângă vitrină, discuții aprinse.

Prin despărțirea groasă a geamului, zgomotul străzii ajungea până la mine, ca vuetul îndepărtat al unor valuri furioase. De-asupra-mi lumina unei lămpi electrice revărsa aurul ei din belșug. Stăm neclintit, fără de nici un gând, când o doamnă îmbrăcată cu o eleganță simplă, intră în librărie cerind cu glas limpede un volum recent al lui Bergson. Ochii ei iscodiră viori de jur împrejur și se opriră asupra-mi: „Dați-mi și carnetelul acela!” Vânzătorul mă luă grăbit din vitrină și trecu pe dată, în mâna înmănușată a celei ce mă ceruse. Ea mă răsfoi o clipă, privi marginea aurie a foilor și deschizând o gentuță de piele neagră, mă închise în ea. Un parfum discret mă învăli pătrunzând printre toate filele. Eram la un loc cu o batistă micuță de mătase, o oglinjoară, un pul de pudră și un tub de rouge pentru buze. O „rouge”-ul acela! E atît de trebuitor femeilor de nu se pot lipsi de el nici cînd ies la plimbare?... Mai zării într-o despărțitură câteva cărți de vizită. Pe una din ele citii: Lelia Antohi. Era, de sigur, numele celei ce mă cumpărase.

După o rătăcire de vreo ceas, două, pe când mă gândeam asupra soartei mele, simții o sguđuitură puternică: Geanta, în care eram închis, fusese aruncată pe un fotoliu. Ajusesem oare la locuința noii mele stăpâne? Nu știam încă...

Stătui așa cîteva vreme — și apoi deodată o lumină năvăli asupra-mi iar eu fui scos și așezat pe un birou de stejar sculptat, unde regăsi cartea care fusese cumpărată odată cu mine.

Puin privi acum, în voce, pe stăpîna mea. Era o feme drăguță, cu părul negru, ușor ondulat, despărțit în două, deasupra unei frunți inteligente și senină. Ochii ei aveau melancolia inserărilor de toamnă și n lumina lampei cu abat-jour verde, străluceau ciudat. În rochia de casă „mauve” pe care o purta acum, en gătul și brațele goale, părea mult mai tânără — o copilă aproape. Ea făcu ingrijire foile din volumul lui Bergson și începu să citească, dar abia întoarse o pagină, că lasă cartea din mână... și deodată ea amintindu-și ceva, mă luă, și deschizând în tăia filă, însemnă c'nu scris subțire, mărunț și la rânduri străuse: „15 Mai 4 h. Toujours les mêmes pensees!”

Stătu o clipă pe gânduri, scrăse unei viziuni depărtate, și rămase apoi multă vreme, pradă unei vădite agitații sufletești. Sbrănăitul unei sonerii o chemă la realitate. Mă apucă repede și mă închise la loc în geanta pe care o svărli în fundul unui armoir.

Auzii sgomot înăbușit de glasuri, dar nu prinsei nici un cuvânt. Mă indignau cele scrise: „Mereu aceleași gânduri!” Ce gânduri?... Voi afla...

...A doua zi dimineața fui iarăși

scos din închisoarea mea parfumată. Măinile Leriei Antohi scriseră repede câteva cifre pe care adună. Făcea socoteala cheltusilor din ajun: „Panglici, flori, cărți și bamboane”, drăguț dar nu prea serios, gîndii eu. Totuș un „menu” bine chibzuit, imi dete o idee mai temerită despre posesoarea mea.

Seara, Leria avea ochii roșii de plîns. Serise câteva rânduri în englezeste, — Inceru ce mă nemulțumi, căci nu știam limba aceasta — și ea nici odată fui uitat pe birou. Avui acum prilejul să privesc lucrurile inconjurătoare. Văzui o cameră mare, luminoasă, un fel de birou-salon, covoare, fotoliiuri, draperii, toate aveau culoarea câmpului inverzit. În mijlocul lor Leria răsărea ca o floare uriasă și tristă. Gesturile ei automate și oboseite, privirea vagă, nehotărîtă, arătau în ea pe femeia chinată de un gând. Mă trudeam încântat să tâlmăcesc înțelesul celor câteva rânduri scrise în englezeste, când o voce răsună lângă mine: „Vrei să-ți ajut eu?”. Mă întorsei mirat și văzui o carte mare groasă, legată în pânză roșie, pe care sta scris cu negru: Dictionnaire Anglais-Francais, par Chilton et Langlin.

„Buenos” răspunsei, iar vechea carte reluă c'um aer de taină: — „Eu știu toată povestea. Stăpîna noastră e îndrăgostită de multă vreme. De cine?... N'as putea spune. Numele lui nu s'a încredințat decât sufletului ei. Dănnese totuși că El, trebuie să fie un om rău. Altminteri Ea n'ar plînge mereu, și nu s'ar sbuciuma atât.”

Tu, care ești totdeauna la plimbare cu ea, poate ai prilejul să-l vezi vreodată... Arată-i cele scrise pe paginile tale — poate s'o înduioasă... Dar nu — vezi tu — așa-i soarta celor ce au prea multă simțire. Leria Antohi e un suflet de artistă și o estelă fără pereche. Cultivă armonia formelor și a culorilor. Un apus de soare trist, întinderea cenușie — neînștită a mării, un colț de cer sau de pământ, pe toate le prinde în tonuri calde și le așterne pe pânză.

În camera ei a adunat tot ce i-e drag: Cărți rare, pânze și copii de ne tablouri celebre. Adoră muzica și pe Hertloven — și țicoana la care se închină seara e o copie micuță a Madonnei di San Sisto de Raphael... Vechea carte tăcu. Leria se apropiase de noi.

Multă vreme, de-a rândul, primii confidențele zăbove ale Leriei. Li erana recunoșcător că făcuse din mine tainicul păcător al gândurilor.

Lar o dorință arzătoare mă chema într'una: Vreau să văd pe iubitul Leriei.

Și într-o zi cu soare, palid de toamnă, visul meu se infurpă aievea... Să vă spun cât am fost de desamăgit?... Amorul e orb — știam — dar nu-mi închipuiam ca o ființă mândră ca Leria Antohi să se poată îndrăgosti de un om așa de prețios și absurd...

Din întâia clipă văzui că El n'o iubește, și ceea ce mă uimi grozav fu faptul că Ea își da perfect seama de lucrul acesta! Crezui, la început, că era o dragoste în care nici unul nu mai avea nimic de spus, nici de dat — o dragoste pe sfârșite... Cîteva vorbe ale lui, mă făcură să pricep că nu-i așa. — „Ori totul, ori nimic” zicea El. „Mă obosește dragostea asta fără de rost.”

Iată ce înseamnă să ai necoc!

Aflasem că dragostea lor dura de ani și totuș eu nemerisem la scena culminantă: Totul ori Nimic! Fra exigent prietenul!...

Așteptam curios răspunsul Leriei, dar aceasta se închise într'un mutism încăpățanat. Citii totuș lămurit în ochii ei revolta femeii umilite, care luptă împotriva ei însăși.

Eram în cabinetul lui de lucru. Prin storiurile pe jumătate lăsate, străbătu o rază de soare, se resfrăne pe muchia unei măsuțe de cristal și pteri capricioasă. Leria privi jocul de lumină și apoi își întoarse ochii oboșii și visători către el. Acesta se plimba agitat și mohorât de-a lungul odăii. Prinzându-i privirea se opri în fața ei: — Ce hotărăști? O întrebă.

Ea nu răspunse nici de data asta. Atunci el se apropie și apucându-i mîinile prinse a-i vorbi încet. Cuvintele îi curgeau lin, luau forme precise, se insinuan blând și-mi fu frică cînd văzui capul drăguț al Leriei plecându-se pe umărul lui...

Dar nu... Cînd brațele lui o strănsară mai puternic, ea se desprinse de lângă el cu o tresărire. Visul se sfărșea.

Gustase tot farmecul pățimăș al dragostei, voluptatea renunțării, în clipa cînd putea fi a lui, fiorul morții și al nebuliciei...

Visul trebuia să se sfărșească aci! Și Leria se îndreptase spre ușe — dar gîndul că aceasta era cea din urmă oră cînd îi mai avea aproape, o înebuni. Deschise brațele dorite către iubitul pe care n'avea să-l mai vadă.

Dar el rămăsese uitit, nevenindu-i parcă să creadă: Cum, Leria plecă fără să i se supne? El care era așa de sigur de iubirea ei, el, răsfățatul fusese jertfit așa de ușor?

Și furia i se oglindea în ochii negri tăioși, dar Leria nu băgă de seamă.

Stăpînită numai de ideea despărțirii ea întinse gura însetată de o ultimă sărutare. El însă feri brutal capul într-o parte. „Nu”, zise cu răutate „nu”.

Ea primi cuvântul, cu senzația unui cutit înlipit în inimă. Sărăi o clipă — și apoi pricepând că omul acesta o secotise totdeauna — ea pe o pradă ușor de cucerit, — îl dete cu un gest la o parte și abergînd la ușă, eși ca năucită, în stradă.

Cînd a ajuns acasă, Leria a deschis un sertar a cărei cheiță o purta totdeauna.

A scos un vraf de scrisori și o fotografie.

A recitit scrisorile și a răs — un răs de nebulă. A rupt fotografia, fără s'o privească — dar a crezut că ea moare, așa era de albă, cînd a strâns de pe jos bucățile de hîrtie, ce infățișase chipul lui.

Și intru tîrziu, cînd s'a mai liniștit, și-a amintit de mine — carnetelul ei drag.

O mână înghetată dar hotărâtă, m'a deschis la întîmplare, și cu slove nervoase, pe care nu i le cunoșteam, a scris pe pagina albă: „Atât a fost!”

9 Septembrie 1915.

Pe un album

Degeaba mă privești, în taină,
Cu ochi-ți licitori, de foc;
Ai face mult mai bine, dacă,
Mi-ai da la caldu-ți sin un loc.

Pompiliu I. Constantinescu

Unde-s noptile acele?

Cîte nopti, plecat deasupra
Unui petec de hîrtie,
Îi scriam, perdut pe gânduri,
Vr'un necaz sau bucurie.

Oglindeam întregu-mi suflet
Și întreaga mea gândire,
Intr'o proză incoloră,
Sau stîngace stihuire.

Neîntînd în seamă timpul
Șale noptii stinse șoapte,
Petreceam în gînd cu tine,
Pînă dîpă miez de noapte.

Și tîrziu, sustînd în lampă,
Obosit, culcat pe pernă,
Adormeam visînd o noapte
Fericirea mea eternă...

Te iubeam cu-atîta sete
Și 'n iubirea mea curată,
Te purtam în gînd și 'n suflet
Fără să te văd vre-odată.

Unde-s noptile acele
De plăcută insomnie,
Cînd puneam întregu-mi suflet
Pe un petec de hîrtie?...

Stelian Vasilescu

Pagini îngălbenite

IV

26 Septembrie.

Biruința din ajun m'a nuplînt de veselie a doua zi, cînd m'am destepat din somn. Am scăpat de el și de dragostea-i sălbatică. Trebuie să răd să cânt de bucurie, imi ziceam. Luva fi liniște în cuibul meu, căci n'am să-l mai primesc... Dacă el nu imi propune căsătoria de ce să mai vie?

Și m'apucai să pictez. Aveam multe pânze începute. Voiu lucra în tihnă de acum... Dar ciudat!... Nu pot face nimic. N'am nici un spor la lucru. Tot ce fac, în clipa următoare șterg, relac. Nu-s mulțumită nici de armonia nuanțelor, nici de plasticitatea liniilor, de nimic.

Imi lipsește cheful, dispoziția! Știu și eu ce? Dar vîd că nu-mi place ori de ce m'apuc; sunt posacă și stau cesuri întregi nefăcînd nimic, cu ochii pierduți în gol, cu trandafirii unui neastămăr flautie pe față. Nu odată mă potenez că mă sugrumă un plîns năvalnic, fără să știu de ce? Parcă am nervi, de care nu știam. Dar cum să-i potolesc? Ascunțimea lor imi dau hrănei să... Ce să fac? Nu-mi dau seamă și stau cu ochii la ușă, pîndind parcă intrarea lui.

Și în loc să mă bucur că l'am îndepărtat dîndu-i să înțeleagă că nu-l vreau, mă surprind că-mi pun mereu întrebarea „vine, nu vine”, și-l aștept cu fiorii unei neînștite plăcute, cu o încordare tainică în toată făptura.

Aș vrea să nu mă mai preocupe acest demon de îndrăzneală, totuși pe aripile gîndului înfrigurat îl caut mereu, cercetînd pe unde-i, ce face, cînd mai vine?

Și zadarnică-i orice încercare ea să-i inec amintirea în muneă, chipu-i simpatic, cu ochii duiosi, mi se anină de față, se vîră în suflet, care refuză slujirea celorlalte simțiri.

La urma urmei renunț a mă lucra și mă las în voia aleanului, piti-

*) Găsite printre cărțile, ce-mi lasase o prietenă după moarte.

tă printre florile de pe balcon. Dar mirosul tămâit de chiparos mi-l reaminteste și mai viu. Il văd ca într-o oglindă, cum stăruie să-l iubească, cum mă dezmiardă cu privirea ochilor drăgăstosi, cari, par'ea cer mereu să fie sărutați. Imi pare că-i mai simt ațingerea buzelor și căldura voluptoasă din alipirea feții. Li aud și glasul de o fierbinteală nemiștoare și par'ea imi pierd mințile.

Astfel imi duc zilele decând a fost aici pe urmă. Dar azi mă vânzolește și mai mult ca de obicei o dogorire tainică. N'o fi o presimțire? Poate il văd, vine, imi zice sfredelind cu ochii depărtările, în vreme ce mă scutură acel tremur al nerăbdării, ce-i în suflet când așteptăm o ființă scumpă.

Deodată, din susul străzii, se desprinde o birje, în care zăresc silueta lui... Vine, se oprește, sunt întrebările care-mi taie bătăile inimii... Ah!... Nu s'a oprit, a trecut mai departe, pierind în albastrul zărilor.

Nici nu s'a uitat spre balcon, deși avea aerul preocupat și fața roșie ca para foehnii. Dar de ce nu s'a oprit, de ce nu mi-a venit, imi făsu din adâncuri (ipatul dureros din ea înțelesei că mi-e drag.

30 Septembrie. — Incredințarea că te iubește, m'a abătut ca o lovitură. Stau năncă, cu voința moartă, cu ochii arși de lacrimi, care nu vor să izbucesc. Și zadarnic imi chem în ajutor chibzuirea ca să te dau uitării. Rezultatul tuturor sfodărilor este convingerea, că chipu-ți mi-e tot mai scump și mi se infixe din ce în ce mai puternic în lumea simțirilor.

Orice fac, oriunde privoș pe tine te văd, pe tine de aud și-ți simt buzele într-o sărutare de jăratec. Mă dogrește neincetat acea sărutare de foc cucerindu-mi întreaga ființă. Și tot înghesuindu-mi-te în gând mă cuprind o turburare, care crește de-mi pierdoul senin.

Sub obsedarea aceasta a chipului și a sărutării tale, de o putere sugestivă, am încetat de a fi stăpână pe inimă și mințe.

Să fie memoria simțurilor mai puternică decât voința și chibzuirea, ori este stăruința unei amintiri, o formă a nebuniei?

Fericită, știu că nu-s. Dimpotrivă. De multe ori imi vine să-mi sfarm trupul să nu mai simt nimic, dar vine un val de sânge, care bate puternic în inimă și-si reclamează dreptul la viață.

3 Octombrie. — „De ce nu-mi vii, de ce nu-mi vii”, este strigătul de durere, ce mi se îngăună în vijelia din suflet. Întrebarea mă munceste cu o stăpânire îndărătnică. Luându-mi mințile și somnul zdravăn al tinereții. Dar nici un răspuns de nici-căiri, de geaba o pun stelelor și lunii, fugarelor raze de soare, porumbelilor, cari trec în jocuri nebunaticе sub ferestra mea și vântului, care vine aprig amenințându-mi florile.

Aceasta ție dragostea mult lăudată Florel, cu care dădeai năvală, târându-te la picioarele mele? Pentru această dragoste de trei zile mi-ai furat sufletul, lăsându-mă prada turburării crude?

Nu, tu nu m'ai iubit decât eu simțurile. Nici nu cunoști, desigur dragostea adevărată. Mi te-ai apropiat cu o minciună cu gânduri... Ah, un auzăit de plâns imi taie întregirea acestui euzet.

Dar ce-i pricina că nu mai vii, că te ții departe, nepăsător și rece, după ce ai atras asupra-mi aceasta nenorocire. Cea mai cumplită de a fi

M. S. Regina Elena a Italiei, fiica regelui pribeag Nichita

ACELAS

D-lui Al. S. Cristopol, deputat

*Vremea trece, vremea schimbă și prefăce în ruină.
Fericit însă acela care nu suflă în semin.
Neclintit prestele timpului ce-a trecut, ce va să vină,
Plin de încredere, cu zâmbet, fără de amar suspin.*

*Pe acela, valul vremii niciodată nu l' sugrumă,
Si, demni albește fruntea, totuși ochii vii ai lui
Scapără de fulgerarea unui vis ce nu se curmă,
Adumbrat de primăvara și de eterni-amarul tău.*

*Rege pare, ce domnește și-a doamnilor o vesnicie;
Iar al lui imperiu este tot cât zarea a cuprins:
Dela lanurile pline, până la arsa pustie,
Dela nesfârșita mare, până la muntete nins.*

*Rege imi apari când măndru treci prin holdele-ți de aur
Când resfrangi cu bunătațe darurile la săraci
Din al tău prisos. — o rege! — din al inimii tezaur
Lanțuri doar de fericire și de veselie faci.*

*Rege-al bunătații, rege între regii omenirii.
Lângă blânda ta soție tu apari mai măiestros;
Si uimite în a lor cale, se schimbă chiar legile firii
Când, alături unu d'altu, treceti c'na surâs duios.*

*Vremea trece și preschimbă tot în căle-i în ruină,
Trece apriga furtună peste tot ce-i omenesc.
Numai tu rămâi același; rază de noroc divină,
Ce răsare, ca s'aline orice sbucium sufletesc.*

G. Brăgan

părăsită în ceasul, când îți aștepti iubitul eu înfrigurare mistuitoare.

Te-ai supărat că nu-mi mai vii, ori ți-am făcut iar rău? Dar ce-i acest rău? Nu știu și n'am de cine întreba. N'am nici mamă, nici soră, doar o mătușă la Dorohoi.

Poate aș putea afla dela Gertruda? Ea fiind vesnic împresurată de bărbați, trebuie să știe tainele firii lor. Ne cunoaștem de mult, dela școala de bele-arte. Ochii ei de ciocoare și părul blond-cenușiu îi atrăgeau inimile băeților. Și ea fiind marinimoasă a petrecut și petrece într'una. De mine rade că aștept nu făt-frunos și visez o dragoste sfântă, adevărată, cum n'a mai fost și... nici n'a fi.

7 Octombrie.—Nu, nu. Mi-e peste putere s'o întreb pe Gertruda de ce se supără bărbații când le respingi sărutările pătimase. Suntem prea puțin prietene. A făcut ea totul, nu-i vorbă, să-mi căștige înfimițarea, dar într'un colț al sufletului, eu am ceva ceva împotriva ei. Ce? Bine nu știu. Poate faptul că prea-i vin mulți bărbați și tot alții și alții...

Si ce răcorire ar fi, imi închipui,

inimă. Dar unde-i ființa demnă de încrederea mea? Oamenii sunt flecari, lipsiți de discreție, n'au nimic sfânt. Nu te poți bizui pe ei. Și astfel tac și sufăr pe când țipete imi strâng gâtul și friguri vajnice, care mi acopăr fruntea eu sudori reci, mă împing spre mormânt.

Oh, Florel, dacă ai ești aceste rânduri, ai afla că dragostea, ce mi-ai alțit în inimă imi va fi moartea.

Neli Cornea

UN DOR

*Pe creasta dealului, departe,
Căscioare mici se pitulesc
Sub ulmi, cari, dincolo, pe-albastru
Senin de bolți, se zugrăvesc.*

*Acolo's marginile lumii
Părăginite în păcat
Departe zgomotul vieții
Și liniștea ce-am însetat!*

*Oițe pasc, sub ulmi, pe culme
Si-alăta pace oglilesc...
Aș vrea ca n'albe bătrânețe
Acolo viața să mi sfârșesc...*

Adrian G. Rosianu

„A spune” și „a zice”

De sigur, gramaticii noștri vor fi scris ceva în această privință, dar nu am avut eu prilejul să citesc. Dacă mi-a venit în minte să scriu acest articol, e în ruma multor reie întrebări în scris și vorbit ale acestor două verbe.

La prima privire s'ar părea, că poți întrebuința oricând, un verb pentru altul, indiferent deci ar fi să zici „spun”, sau „zic” și cu toate acestea sunt multe cazuri, când întrebuințarea verbului zice e eu totul false.

Să luăm cazuri, când se poate întrebuința ori unul, ori altul. Așa de pildă:

Zi orice vrei — Spune orice vrei
Iac-așa zic eu — Iac-așa spun eu
Mi-a zis el mie — Mi-a spus el mie
Zi-i tu — Spune-i tu.
Vezi că se împlinesc zisele mele, sau spusesele mele.
Zise el — Spuse el.
Zi și tu ceva — Spune și tu ceva.
Ași zice eu ceva — Ași spune eu ceva
Nu mai zice nimic — Nu mai spun nimic
De pildă, cum așa zice, sau cum așa spune

N'am să-ți zic nici odată altfel
N'am să-ți spun nici odată altfel
Zi-i pe nume — Spune-i pe nume.
A zice cuiva — A spune cuiva
Așa se zice — Așa se spune.

Chiar în exemplele de mai sus, a cei cari cunoșc bine limba românească își dau socoteală, că există o foarte ușoară nuanță de deosebire între N'am să-ți zic nici odată altfel și N'am să-ți spun nici odată altfel, dar fără greșală poți să spui o expresie, sau alta.

Sunt apoi cazuri, când e nevoie de oarecare modificare în frază, așa de pildă:

Dacă ți-ași zice prost!
Dacă ți-ași spune că ești prost

Sau:
Să nu zici nimic, să nu crăcnești!
Să spui nimic din ce ți-am spus.

E o diferențiere.
Sunt însă cazuri când nu poți întrebuința decât sau un verb, sau altul. Așa de pildă:

Am să-i spun ce merită, iar nu Am să-i zic ce merită.

Spune o poveste, iar nu Zi o poveste.

Imi spunea mie izimal, iar nu Imi zicea mie inima.

Să-mi spui și mie, iar nu Să-mi zici și mie.

E un singur caz însă când verbul a zice poate fi întrebuințat fără să poată fi înlocuit cu a spune.

Zi, măi, din vioară.

Fluieră de fag, mult zici tu cu drag.

În acest caz a zice e tot una cu a cânta. Mai se spune apoi Cum îi zice? în loc de Cum îi chiamă.

Nu vorbesc aci de greșelile prea elementare pe care le fac cei cari nu știu bine românește, când întrebuințază pe a zice.

Cititorii vor găsi, de sigur, multe fraze ca cea pe care am întocmit-o mai jos, ca să se vadă cum se pot întrebuința ambele verbe:

Del ce să mai zic, am spus tot ce puteam să spun, ca să nu mai zici altă dată că spusesele mele sunt zicale copiate din cărți.

Cele de mai sus sunt serise pentru a atrage atenția celor care se pricep în asemenea chestiuni, să-și spună ei cuvântul. (Nu să-și zică cuvântul). Nu am scris aceste rânduri de cât pentru a procura o mică discuție folositoare în această privință. Părerea mea e că nu se pot scoate reguli pentru întrebuințarea acestor două ver-

be, care uneori se confundă unul cu altul și alteori se dușmănesc. Am impresiunea dor, că a spune e mai înțins în spațiu, spui o poveste, nu o zică. Zicătoare, zicală, de altfel dau dovada scurtimei, a condensării.

Cerând iertare specialiștilor, ași fi încântat să ne descurce vreunul.

Victor Anestin

DIMITRIE MORUZI
fost prefect al Capitalei etc., decedat
acum câte-va zile

Pe urmele războiului

Cum a murit Gheorghe Răzor

Când îl aduseră în spital, era într-o Joi și cum e Sâmbătă, trebuia să vie inspecția, iar Duminică, comisia pentru împărțitul decorațiilor. Și d'asta, era așa fierbere.

Îl așezară într'un pat, pe a cărui căblăniță spânzurată deasupra, sta scris, ca o prevestire rea, numărul 13. Văzându-l, Răzor se înfioră.

— Nu mai găsiți alt pat, măi vere, se adresă el mustăcioșilor, ce-l lăsară trântindu-l, ca pe un butuc.

— N'o zice nimica, che no iște la tal'to acase s'alege, îi răspuseră namilele, plecând. Infirmierele însă, se purtară mai bine; îngrijirile lor îl lăsară pe Răzor, să-și uite multe kin gândurile, ce-l chinuiau până atunci, iar pieptul par'că, nu-l mai lăsa așa de grozav. Dar pe fiecare zi, simțea cum vîaga se duce din el; plămânul care îi primise glonțul, cerea necentenit apă; surorile nu mai știau cu ce să-i potolească setea. Și într'una ceaiuri și apă, ceaiuri și apă și lapte dulce într'una...

— Mă frate-miu, ce e mâine?...

— Duminică!...

— A...a...a!...

Și Răzor, adorînd cu gândul la ce avea să se petreacă mâine...

— Gheorghe Răzor!...

Zent!...

— Ce număr mă?...

Treispece...

— Și ce regiment?...

— Apă!... apă!... reghi!...

— Lasă băete, nu te mai oprești. Pzi bo, și sergentul român, om de treabă, trecu mai departe, înscriind într'un catalog zdrențuit, numerele și numele bolnavilor.

Iar în creștea meren... Infirmierele, nu mai aveau răgaz cu primenitul refăriei, femeile de serviciu, nu mai conțineau cu freacul pardeseliilor. Trecuse ea inspecția, dar direcția spitalului, ținea, ca nici în ceace privește comisia, spitalul să nu lase nimic de dorit, cu carăgenia.

Astfel, îi prinse Duminică, când totul se domoli, abia în spre zari.

Comisia...

Generalul, cu patru aghioțanți și cu tot personalul spitalului în urma lui, s'oprește din pat în pat, mângâie, încurajează, laudă și dă fiecăruia, răsplata vitejiei sale.

— Număru treisprezece!...

— ! ! !...

— Număru treisprezece!...

— ! ! !...

Iarăși tăcere. Generalul s'apropie de pat, și mișcă încet pe bolnav; bolnavul nu simte; fața-i e trasă, galbenă și pe ici colo aprinsă; suflarea grea. Îl mai mișcă odată, iarăși nimic. O infirmieră, dădu deslușiri că teacă noaptea, bolnavul ceruse apă urlând și sfâșind cearșafurile și tocmai spre ziuă se potoli. Doctorul, explică și el. Bolnavul căzuse în letargie pe la ceasul șase în ajun, seara; noaptea se desleptă cerând apă, în urlete și zvârcoliri disperate, până pe la șapte dimineața, apoi adormi din nou. Starea provine, din ruperea mai multor organe, din regiunea pieptului, cauzată de sîrîgătele prea mult forțate. Nu se crede că va scăpa.

Bolnavul dealături, completează și el. Numărul treisprezece, cu un ceas mai înainte, deșteptându-se, l'a întrebat, cât mai e până la venirea comisiei. Apoi n'a mai auzit nimic.

Generalul îl mai mișcă odată. Suflăt bun, se indiușoa la orice chin ce ar fi avut de îndurat, vreunul din soldații regimentelor sale, pe cari, fără deosebire de naționalitate, îi numea „copiii lui”. Toți simțeau în clipa aceia, o oarecare milă, înaintea acelei figuri, pe care, roșeața provenită de arsuri, contrasta straniu, cu paliditatea de moarte a frunții. Dar mai mult ca toți însă, sergentul cel cu numărătoarea; într'un timp fu așa de mișcat, încât uitând unde se află, strigă:

— Măi Gheorghe, scoal' mă, a venit comisia!...

Și, ori că vorba comisiei, îi răsuna-se adăne în auz, ori că mișcărilor dinaintea îl făcură să-și mai revie, Răzor tresări. Mai fu mișcat odată...

Deschise ochii și privind mirat la cei de față, se căsnia să-și dea seamă, ce e cu uniformele acelea strălucitoare, din față-i. Toți citeau în ochii lui, voința aceea. Sergentul, se crezu dator să lămurească iar:

— Mă n'auzi, iote decorația!...

Răzor clipi din ochi, mai făcu odată un ocol cu privirea și în sfârșit, păru că-și dă seama. Cerecă să-și ducă mâna la frunte; nu putu, o infirmieră ajutându-i, el salută militărește. Generalul îi răspunse, mângâindu-l. Luă o decorație, o sărută, i-o dete și lui, apoi i-o prinse de piept. Câteva clipe. Răzor o privi, sorbind-o cu ochii; fața i se lumină... Dar deodată, după un răstimp, se posomorî, ochii iarăși păreau că vor să spună ceva, svârcolindu-se, îl trecură sudorile. Nimeni nu-i putea pătrunde dorința; însă după o mișcare a buzelor, în care bolavul, se căsnia să rostească ceva, sergentul ghici.

— Tricolorul, trăiți!... Vrea tricolorul!...

Bolnavul aprobă. După ce se aduse o fășioară cu tricolorul românesc, și fu prinsă în locul celei vechi, fața lui Răzor se lumină iarăși. O privi multă vreme, o desmerdă cu ochii, până ce-l podidi plânsul. Se ridică puțin din umeri, își strănse toate forțele și aplecându-se pe piept, o sărută cu nesățiu. Apoi căzu pe spate, țeapăn.

Nimeni n'avu timp să-i ajute!...

Ion Scăenaru

Pentru orî-ce reclamațiuni sau schimbări de adrese d-nii abonați sunt rugați a atașa și una din benzile cu care primesc ziarul «Universul Literar», contrar, reclamațiunea sau schimbarea de adresă nu vor fi rezolvate.

Cartierul italian din Valona

DOUA RONDELE

După François Coppée

I.

*De ochii tăi acum mi-e dor,
Mi-e dor cum nu mi-a fost vr'odată
De ochii ce în clarul lor
Ascund iubirea mea curată.*

*Și plîng acuma visător
Te știu așa ne'duplecată,
De ochii tăi acum mi-e dor
Mi-e dor cum nu mi-a fost vr'odată.*

*Dar zilele se duc în sbor
Și cum mă tem că nici odată
Noi mai vedea în viitor
Făptura-ți mândră și-adorată
Și ochii mari de cari mi-e dor...*

II.

*Ca florile ce pier pe rând
Când vîntul toamnei rece bate,
Pieri iubirea-ți și nici când
În calea ta se va abate...*

*Iubirea-ți, vis stins prea curînd
În tristu lui singurătate,
Ca florile ce pier pe rând
Când vîntul toamnei rece bate...*

*Iar eu mă duc meru visînd,
Gîndind cu-o stranie voluptate
La visul meu atît de blînd,
Care s'a stins pe neașteptate,
Ca florile ce pier pe rând...*

Trad de Const. A. I. Ghica

SINGUR!

de OTILIA GHIBU

O zi plumburie de toamnă. Triste se zbat gândurile sub fruntea profesorului Bărgan. Și totuși toată casa lui e plină de flori, iar căldura unui foc ușor face mai prietenos, mai dulce aerul biroului frumos cu cărți multe, cu tablouri rare estampe vechi, neprefuite și figurine antice.

Răzimat de fereastră, privirea lui poartă ceva din durerea fără margini a firei adănc desolată.

Înalta statură, chipul fin de muncitor intelectual, Eugeniu Bărgan, a fost și e meru frumos cu toți cei patruzeci de ani, ce i-au mîngăiat tîmplele, înălbindu-i părul.

Patruzeci de ani!

Da, azi i-a împlinit! De aceea sunt atâtea flori în casă, atâtea daruri pe mese, pe etajere. Cu câtă dragoste a fost sărbătorit la Universitate, la societatea al cărei președinte este, de către prieteni, eunoscuți și chiar numai de simpli admiratori ai muncii lui. Le-a mulțumit la toți, indiușat, mișcat de atîta afecțiune. De acasă de dincolo, îi venise o serisoare de la singura lui rudă, o soră mai mare de cît el, aproape o hătrîcă — ce trăia singură de la moartea soțului ei, în Sibiu — o scrisoare plină de iubire și de îmbărbătare.

Și-acum, cînd totul trecuse, cînd era iar singur, aci în odaia aceasta, martora atîtor studii minunat concepute și scrise de el, atîtor speranțe și desamăgiri, atîtor tristeți și bucurii, odaia aceasta cu lucrurile ei scumpe, care-i reamintea fiecărui prieten, o călătorie, o clipă din viața lui de singuratic, i se furîșează în suflet o tristețe covârșitoare, îi crește în minte icoanele cele mai dureroase ale amintirilor.

Nu-i mulțumit oare? De ce?

Munca lui nu-i înecunată? Visase el oare mai mult, cînd venise în țară, un biet student fugit din Universitatea din Cluj? Ce mai vrea? Era iubit, stimat, apreciat, nu mai ducea grija zilei de mâine, fiind aproape bogat!

Atunci de ce toate gândurile astea triste, greoaie. Oare soarta fusese cu toți așa de darnică?

Își purtă mâna pe fruntea înaltă și se întrebă singur: — De ce mă chinuie nemulțumirea?

Pe birou scrisoarea liței Veturia lucea albă pe postavul verde. O luă iar și-o mai recită odată. Verbele simple și bune îl mișcau, îl îndurerau par'că:

„...Gennle scump, la noi știi tu bine cum îi acuma: E trist — eu, e drept, n'am avut pe cine pierde în războiul acesta grozav, dar mi-e secat sufletul când văz în casele vecine atâta durere...”

Și-așa spunea scrisoarea mereu și odată cu urările de sănătate și viață lungă, Eugeniu citea și se fe înțelețor. Poate că asta era cauza tristeții lui. Căută să-și analizeze cu sânge rece, ciudată stare.

Se chinuie degeaba! Capul începu să-l deardă de gânduri, obosi și tocmai se gătea să scoală o carte — o prietenă iubită și leac sigur contra tristeții — când sună telefonul.

Tresări! Ce zgomot enervant făc. a zbârnăitul acela strident în profunđa tăcere ce domnea în întreaga casă. Și glasul cu care răspunse la întrebarea „acolo casa Bărzan?” fu enervat.

Apoi deodată fruntea și ochii i se luminau. — Să viu acuma, Lăzărescu? Mulți invitații? Niciunul? Do r bogodnicul domnișoarei Lucai! Atunci eu bine, în zece minute sunt la tine...

Ce bine-i părea că Lăzărescu, prietenul nedespărțit de atâția ani, unul din cei mai de seamă autori dramatice, îl cheamă la dânsul.

Fu în câteva clipe în stradă, luă o trăsură și ajunse înveselit purtând iarăși în privire ceva din vioiașia de azi dimineață.

Felicitările curseră din nou, apoi domna Lăzărescu îl trase spre o mazuță din fundul odăii, arătându-i un bust în miniatură, pe care îl modelase dânsa cu minunatul ei talent de sculptură.

Chipul mamei lui!

— După fotografia ce o am de la sora d-tale, l'am făcut și spuse dânsa — iar el fericit, îi sărută mâna, eu lacrimile în ochi, neștiind cum să-i mulțumească!

Profesorul își purtă ca o mângâiere mâna pe capul și fruntea statuetei. O frunte frumos tăiată, cu o dungă adâncă, peceluită în mijloc și mai cu seamă expresia ochilor largi, cu pleoape puțin plecate, erau așa de naturali, atât de vii, că privindu-i par'că așteptai să se desfacă buzele strânse și să-ți grăiască, un grai dulce și blând, cum era și vorba ochilor...

O contempla mereu și câte amintiri au veneau să-i facă și mai scump chipul de piatră din față-i.

Când plecă acasă, târziu, după miezul nopții, strângând statueta la piept, cerul se lumina, curgeau atâtea raze de lună pe potecile și alele Cișmigiului, prin case trebuia să treacă, încât rămase în picioare, lăncă lae, cuprins de frumusețea nopții aceleia.

Căută o bancă să se așeze puțin. Erau însă toate umede și pline de frunze îngălbenite și plecă spre casă privind încă odată în bătaia lunii chipul blând al mamei-sii.

Un fior îl străbătu! Înclise ochii ca năpădit de-o stranie amețală și în auz îi răsună deslușit un grai iubit demult neauzit.

„...Gennle tot singur ești? De ce?”

Își plecă capul pe piept, o lacrimă se furia printre genele negre și poroi înainte repede, cu fruntea înclinată, cu pasul totuși ferm și sigur.

...De mult, de mult se abătuse și în

Essad Pașa, șef albanez

sufletul lui stingher flacăra dragostei. Atunci însă n'avea dreptul să se gândească să-și dureze un cămin. Alte griji îl copleșeau, vârtejul vieții îl ducea năpraznic — spre țărături necunoscute. Atunci nu știa la ce li-man îl va duce aripa norocului. Iar ea era o copilă frumoasă, învățată cu toate bunurile vieții, și el n'a îndrăznit niciodată să-i spună ce se petrece în el, s'o roage să împartă cu el amorul și grijile unei cariere nedefinite.

Și-așa a trecut timp, azi ea e a altuia, și el e tot singur, fără să se mai gândească vreodată la putința de-a se căsători.

Iar acum întrebarea pusă în ochii chipului de piatră al mamei, îi desleagă toată enigma stărei lui sufletești! Acum de-abia înțelege de ce nu-i mulțumit fiindcă dorște o ființă care să-i fie ceva mai mult decât un prieten, un coleg, un cunoscut.

O ființă care se șteargă din odaia lui frumoasă, pustia umbră a singurătății.

Eugeniu și-a desbrăcat paltonul, și-a lăsat pălăria în antreu și intră în birou. Focul mai pălpaie doar, îi este aproape frig. Se ghiemuiește într'un fotoliu, pe întuneric cu capul prins în palme.

...Acum să fie cine-va aci lângă el, să-i aprindă lumina, să-i potrivească un ceai cald, să-i cuprindă apoi două buze fierbinți, sărutându-i timplele.

Un zâmbet îi flutură pe față la gândurile astea.

Se scoală, întoarce butonul luminei electrice și se apropie de-o oglindă. E frumos și tânăr încă! Dar plină eînd? Cîți ani va mai dura tinerețea lui? Doi, trei, patru, cinci, zece ani!

Și-apoi?

Se va ivi umbra bătrîneții și ființa tină, nu-l va mai iubi — își va întoarce cu desgust privirea dela el.

Iar lui nu-i sunt de-ajuns numai cîți-va ani de fericire — nu —, a suferit prea mult singur, și-i va trebui timp și timp ca să șteargă toate amărăciunile, toate decepțiile.

Și timpul acela nu-l mai avea! Il atinsese cu aripa lui diafană și fugi-vo — iar acum privește în gol, în urma lui spre dîra luminoasă, care se șterge din ce în ce mai mult, din ce în ce mai tare în noaptea trecutului.

PE AGELAȘI DRUM

*Eu te-am văzut trecând adesea,
Pe-același drum bătătorit.
Eu te-am văzut și'n totdeauna
Te-am dorit.*

*Eu te-am dorit întotdeauna,
Pe când treceai pe-același drum,
Și risipiai în jur estuții
De parfum.*

*Eu te-am dorit, că din parfumul,
Ce risipiai în drum, trecând,
Simțiam în sufletu-mi fiorii
Unui cânt.*

*Și am cules aci fiorii
Într'un mănunchiu subtil și fin,
Fiindcă vreau cu el cărarea
Să-ți atin.*

*Și astăzi vreau să-țin cărarea,
Cu el, ca să-ți șoptesc șfios,
Precum șoptești o rugăciune
La Christos.*

*Eu te-am văzut trecând adesea,
Pe-același drum bătătorit,
Și, dacă nu ți-am spus nimica,
Te-am iubit...*

M. G. Samarineanu

O PROTECȚIE

„...Bun băiat Costică Dumitriu, zău, bun băiat; îl iubesc ca pe un frate. Să fi văzut cu ce atenție mă asculta, când îi spuneam de păsurile mele, cu câtă dragoste mă îmbărbăta; ...da, chiar mi-a promis că o să vorbească cu șeful, pentru mine; și cine altul ar putea să mijlocească pe lângă șef, decât Dumitriu? Ce i-am zis: „Frate Dumitriule, îmi știi situația, familie numeroasă: nevasta, patru copii, adică cinci, — dar al cincilea, Dumnezeu să mă ierte, mai bine n'ar mai fi bietul de el, orb din naștere. — soacră-mea, mama, două sute de lei pe lună, iarna grea, sărbătorile bat la ușă, lemnele s'au isprăvit, — ce să mă fac?... M'am gândit la tine, tu ești un suflet mare, numai la tine mi-e scăparea, numai tu ai putea să pui o vorbă bună pe lângă d. șef!... Vezi tu, pu... ce să zic... sunt rușinos, e drept, n'am putut niciodată să vorbesc cu șeful fără să tremur și să trec prin emoții grozave; nu mi-a plăcut, — că nici n'as fi fost în stare, — să linguesc pe cineva și să-l șterg pe haină, i-a plăcut munca mea, purtarea mea, dacă mi-a dat, ori nu, dreptul meu, eu am rămas acelaș, nu m'am dus să mă căciulesc. E rău, e tare rău, dar dacă nu pot altfel!...”

Astfel, cu sficiunea mea, mi-ar trecut atâtea înainte, mulți cari poate nici nu se gândeau să ajungă vreodată într-o situație mai bună. Tu îi știi ca și mine. Iacă, peste o lună pleacă Vasilescu, și-a dat demisia; în-că de acum doi ani râvneam la atribuția ce i se încredințase lui, șeful mă pricepuse, totuși a crezut că e mai bine să mulțumească prietenii, numind pe Vasilescu, protejatul lui Stăneovici; acum plecând el, nici că s'ar putea face un asemenea păcat, numind vreunul străin, protejatul mai știu eu cui. Zău, te rog, frate Dumitriule, tu, ca cel mai bine văzut și ascultat de d. șef, pune o vorbă bună și pentru mine!... Casă grea, iarna gerasă, lemne lipsă, mizeria nu e departe, gândeste-te și tu, nu mă lăsa!... Așa i-am vorbit și nici nu se poate să mă lase. El e singurul în birou cu care se consultă șeful și de multe ori ascultă și de el!

+

„...Eu mă gândeam la bietul Ioanid!...”

— Dar ce e de vorbit, dom'le șef, imbecilul ăla de Ioanid!... ăla?... ăla ar incurca totul, nu știi ce gafe ne face?... Il trimiți la foc și el (și-aduce busuioac; îi ceri dosarul A și el (și-aduce condica de expediție, îl întregi) ceva, stă un ceas până să-ți dea răspunsul, e un...

— Bine, dar... totuși m'am gândit că destul am trecut acum doi ani peste el, haid să-i fac și lui un bine, o fi având și el greutățile lui...

— Ce greutăți, dom'le șef, dar cine n'are greutăți pe lumea asta? Pentru cât poate el munci e destul de puțin și nici n'ar putea lua altă lucrare: drept (și-o span, e un incapabil. Toată ziua umblă dela unul la altul să ceară deslușiri și să se roage să-l descurce, că totdeauna se incurcă, e un incurcă lume. Păcat de alții cari sunt capabili și n'au nici-na loc, pe căld d'alde Ioanid se înmucetă să creadă că se poate numi și el funcționar!”

Cam în felul acesta îl lauda Dumitriu, în fața șefului, pe bietul Ioanid, căci mai aproape e cămașa decât scurteica iar Dumitriu, mai bine ar recomanda pe Cioculeț, vărul nevastă-sii decât să-l susțină pe celalt. Dar cum să ajungă aci? Da, dacă șeful

YUSUF IZZEDIN
moștenitorul Turciei, găsit mort în pa-
latul său din Constantinopol, cu ar-
tera de la brațul stâng tăiată

n'ar fi avut intenția să dea lui Ioanide locul celui demisionat, ar fi putut mai ușor recomanda pe rudă sa, astfel însă... Dar, o idee!...

„Ei, dom'le șef, încep Dumitriu, o o zicătoare: „Iereste-mă Doamne de prieteni că de dușmani mă ferese singur”, d-ta umbli cu mila după Ioanide și el pentru aceasta te laudă și te vorbește numai de bine, pe oriunde și când găsește ocazie...”

— Ce, ce?! cum așa? explică-mi!...

— Pufiu crezi d-ta că s'a discutat de doi ani încoace, despre numirea lui Vasilescu, în locul ce zicea el, i se rușinea lui? Cânta să atragă ura colegilor asupra d-tale: ba că șeful își are protejafii săi, dela care nu se poate să nu umfle bune părăluțe, ba că pe el totdeauna l'ai asuprit că nu te șterge pe haină, ca alții, ba că una, ba că alta, încât tot de bine te vorbește și nu pierde nici o ocazie să-ți arunce epitetul de om, care nu știe să aprecieze, om fără inimă, omul banului și al favorurilor, și dumneața, cu inima d-tale bună, ai vrea să-l ridici. În loc de pomana, zău, ai face un mare păcat!...

— Anzi, mizerabilul!... Dacă e așa, să știi că o să-l chem aci, spre a-și da socoteală.

— Foarte bine, așa trebuie, dar... vezi... te rog din suflet, scoate-mă din couză: nu-i spune că eu ți-am destăinuit. Te vei convinge de vine-văția lui, dela primele întrebări...”

După două luni.

„D-nea Ioanide, eu Pam trect destule șofului, pentru d-ta, dar ce mai puteam face, când avea încă eu două luni înainte de demisia lui Vasilescu, oferta lui Coculeț, protejafii procurorului Georgescu...”

— Îți mulțumesc, frate Demitriule, îți mulțumesc: știu că te-ai efortat să-mi faci un bine, dar ducă au fost alții mai cu trecere decât tine... D'apoi lasă că și eu am fost totdeauna ghinionist. Ce mai pot face? Un lucru însă mai mă ține de nu mi-am zburat creerii: faptul că nu m'a concediat, în urma anonimelor mincinoase ce s'au primit contra mea. Doamne Dumnezeule, ce inimă or fi având unii oameni, să mintă fără frica lui Dumnezeu, care vede toate și nu va lăsa pe lingușitori și mincinosi, până nu-și vor lua p'acia. Tot

ce te-ași mai ruga acum, — mai fă-mi și binele ăsta, — caută de-i scante din cap șefului, minciunile ce i-au spus sau i-au scris dușmanii mei, căci de atunci nu mai am zi albă. Sunt și eu un om nevoiaș: casă grea, nevastă, cinci copii, — unul din ei orb, — soacră-mea, mama, vai de capul meu! Nu mă lăsa și spance-i că nu sunt vinovat și!...

— Las' pe mine, nene Ioanide, am eu grijă de dumneața; fii pe pace, mă pricep eu!...”

Cămpina. C. N. Mihăilescu

AMINTIRI DESPRE Paul Verlaine

Prieteni și admiratorii neorecitu-
tului poet Paul Verlaine s'au întrun-
it în anul acesta la Paris pentru a
sărbători a 20-a aniversare a morții
lui. Într-o margine liniștită a grădi-
nei Luxemburg, unde se află o statuă
a poetului, s'au adunat admiratorii
ca de obicei. La 8 Ianuarie 1896
Verlaine a înecat din viață în urma
unei aprinderi de plămâni însoțită
de alte multe boale mortale. Și deși
a trăit și a murit sărac, înormân-
tarea lui a fost una dintre cele mai
impunătoare ce s'a făcut vreunui
poet dela Victor Hugo încoace. Un
convoiu de vreo 5 mii persoane i-a
petrecut șierul dela un capăt la ce-
lălalt al Parisului. Până în zilele
noastre doar un singur poet a mai
fost înormântat așa de sărbătorește:
François Coppée.

Coppée însă avea toate titlurile
oficiale posibile, pentru așa ceva și
avea popularitatea de poet al Parisu-
lui. Verlaine însă a murit sărac și
cheltuelile înormântării au trebuit
să fie acoperite de guvern, de
François Coppée și de alți prieteni
bine situați.

Și acum când nordul Franței e in-
vadat de inamici, Franța artistică și
literară sărbătorește în Verlaine pe
un mare patriot francez, care într-o
carte a lui scrie: „Iubirea de patrie

e prima și ultima iubire, după iubi-
rea de Dumnezeu”. Ca lotaringian,
născut la Metz, Verlaine niciodată
nu s'a jduit de-o revanșă a istoriei.

Arthur Symons publică în revista
„North American Review” din prile-
jul aniversării morții lui Verlaine o
serie de interesante amintiri perso-
nale despre ultimii ani ai marelui
poet.

În toamna anului 1893 Symons cu
mai mulți prieteni s'au hotărât să-i
invite pe Verlaine să țină o confe-
rență la Londra, pentru a-și aranja
finanțele în permanență deranjate.
În acest scop Symons a făcut o călă-
torie la Paris pentru a-l invita perso-
nal. Ziua conferinței a fost fixată
pe 21 Decembrie. Având însă în ve-
dere indolența poetului, la plecarea
sa din Paris Symons a crezut de bine
să-l încredințeze pe un ziarist ame-
rican din Paris, ca în ziua fixată
pentru plecare să meargă la Verlaine
și să-l conducă la timp la gară.

Despre toate aceste lucruri, ziaris-
tul american i-a scris mai târziu lui
Symons următoarele:

„Primul lucru ce mi l'a spus du-
pă ce l'am salutat, a fost: „Eu nu
pot încă pleca până ce nu-i dau ne-
vestei mele 30 franci”. Aceasta to-
mai îi încheia haina și-l sărută apoi
accentuând: „Pentru timpul cât e
dus, trebuie să am 30 franci”. Odaia
în care s'a petrecut scena aceasta
era mare cât o sală de baie; în cămin
ardea, probabil în cinstea oaspetei, o
singură bucată de cărbune. N'am av-
ut încotro și a trebuit să-i dau sa-
ma cerută.

După un moment ședeam amândoi
într-o frășură: gândul de a-l lăsa să
călătorească singur, fără a avea to-
vărășia robusteii dame, ce-am văzut-o
mai înainte, m'a umplut de teamă”.

Călătoria a decurs foarte repede.
În 20 Decembrie Verlaine era la
Londra. Symons nu l'a putut aștepta
la gară. Pe la orele 2 și jumătate
dimineața l'a întâlnit însă, apropiin-
du-se de locuința sa, cu un enfărăș
și baston. Intrând în casă s'a trântit
pe sofa și a început să facă — imbu-
când în răstimpuri dintr-o bucată de
pâine — o confesie de viață. El se
plângea de prima lui soție, care l'a

părăsit („ea însă era proastă”) a înu-
se el). A ajuns apoi la fiul său pe
care nu voia să-l revadă.

„Copilul meu și-a permis să mă
judece” spune el, și urmă apoi: „Eu
am suferit lucruri îngrozitoare”.

Conferința a avut loc la un hotel.
Tot ce a spus bizarul poet acolo n'a
fost de fapt o conferință, ci mai mult
un monolog despre el însuși, despre
prieteni și prieteni, despre atitudinea sa
literară. Când a terminat și audito-
riul i-a făcut cunoștința. Verlaine
străluccea de bucurie.

Accea a fost una din cele mai fe-
ricite zile ale lui. De bună seamă,
cea mai fericită zi a anilor săi ul-
timi, pentru că tot ce a urmat, a fost
o înecată stingere a forței lui poeti-
ce, o zdruncinată cădere în noroiul
bohemiilor parisiene.

LA UMBRA FAGULUI

*Rezemat a lene 'n bătă,
Cu cavatul prins în brâu,
Stă păstorul lângă turmă,
Sub un fag, lângă pârâu.*

*Și, nepăsător pe lume
De tot ce e 'n calea lui,
Scoate de la brâu cavatul
Și doinește câmpului!*

*De departe 'ncet talanga
Cu al ei cântec trist și vag,
Se tot lântue și chiamă
Jalea unui dor pribeag;*

*Iar dulău 'ntins pe tabe,
Stă alături de păstor,
Și privirea-i neadormită
Căută 'n jurul oilor.*

*Rezemat a lene 'n bătă
Și cu turca pe sprinceană,
Stă păstorul și gândește
La Anuța lui rădăni.*

*Și, nepăsător pe lume
De tot ce e 'n calea lui,
Scoate de la brâu cavatul
Și doinește câmpului!*

Nicolae Vasilescu Diogen

ALBANIA. — O VEDERE DIN VALONA

Războiul anecdotic

Războiul.

În zorii zilei, un locotenent francez plecase înaintea tranșei sale, fiindcă i se încredinșase misiunea să descopere un post telefonic inimic din apropiere. Ieși pe brânci din tranșă, se târi tiptil și ajunse până aproape de liniile inimice. Germanii l-au văzut, l-au lăsat să se apropie, dându-i iluzia că-l neobservat și când a fost să pășească pe linia germană l-au omorât fără erutare. Soldații francezi, cari nu erau departe de un armărit mișcare cu mișcare, sfârșitul nefericitului locotenent. Germanii îndată ce au observat că soldații francezi se uită la ofițerul lor mort, cu să le face mult necaz, i-au ridicat trupul nemişcat în vârful raionetelor, deasupra tranșei.

Când au văzut francezii disprețul ăsta sfidător aruncat asupra morților lor, s-au aruncat într-o mișcare spontană în cap cu căpitanul lor asupra tranșei înamice. Au năvălit cu atâta îndărăre asupra dușmanilor și s-au lăsat un mare groznie. Seta de război pe moarte, n'a crăpat nici o osteneală.

Au fost omorâți mulți germani, iar cei ceți au scăpat cu viața au fugit peste câmp cu desmetee.

Francezii s'au războiat cu prisosință de insulta adusă unui mort de-al lor.

Bucătăria.

Un colonel inspectă într-o noapte, sectorul său, întovărășit de un căpitan, cu un sublocotenent. Mergând din loc în loc, colonelul și aghiatantul său, au ajuns pe acoperișul unei bucătării. Deodată însă răsună o voce tare indignată:

— Cine-i nesăbuitul, care face să îmi cadă praf în supă?

Colonelul se uită nedumerit în căpitan. Ce putea să însemne accentul acela de revoltă și de unde venea? Dar amândoi stând deasupra bucătăriei, praful continua să cadă în cazanul cu supă și bucătarul se infuria din ce în ce mai mult și strigă:

— Măi drace, care stai acolo deasupra, dă-te jos mai repede, că te opăresc.

Colonelul și căpitanul, începură să râdă și ziseră:

— Ba, ești tu alături, să te vedem.

Soldatul bucătar nu stete mult, pe gânduri și apără cu o gamelă plină cu supă. Când văzu însă pe colonel și încercă să-i arunce supa, dar colonelul râzând îi spusé:

— Trebuie să mă opăresci de la început, căci și-au strigat supra și n'au ce mânca soldații.

Infirmiera.

Erau mulți răniți, unii grav de tot. Infirmiera nu era departe de locul de luptă. Răniții gloanțelor se auzia din ce în ce mai aproape și bieții răniți nu-și găseau un moment de odihnă. Dar deodată o bubuitură asurziscurt interval umă alta, care fu și scurt interval umă alta, care fu și mai puternică, apropiindu-i cu lum. Un părete de-al infirmierii de scoburi căzu, geamurile s'au spart toate bolnavii erau consternați. Iar infirmiera la căpătâiul unui dintre ei care i se păruse mai îngrozit. Un obuz însă nimeri tocmai în baraca infirmierii, schijele lui se înprăștiară, omorând 8 bolnavi, iar ceilalți, deși până atunci nu puteau să geamă, au fost în stare să scoată strigăte înfiorătoare. Și apoi bolnavii au lesinat.

Siagură infirmiera a rămas cu liniste la căpătâiul bolnavului așteptându-se la orice.

N'a mai primit însă vizită niciunui obuz și fiindcă în apropiere era un sat a luat un bolnav în brațe și l'a dus acolo. A venit însoțită de două tovarășe și au dus așa pe toți bolnavii în sat.

Allă infirmieră.

Grav rănit, soldatul fu dus la infirmerie. Infirmiere erau doamne și totdeauna foarte frumoase, de bună condiție socială și devotate obligațiilor de a îngriji pe răniți.

Răniții era și el frumos băiat și infirmiera lui își depunea tot zelul, ca bolnavul ei să se îndrevenească. Infirmiera era bucurată că îngrijirile ei au scăpat de la moarte pe un băiat așa de frumos, dar în colțul ochilor îi pălpăia o rază de durere, că iubitul ei însuși trebuia să se treacă fatal să părăsească infirmeria.

Soldatul simțea desotamăcătul infirmierii, era pătruns de recunoștință față de ea, dar fiindcă ea nu îndrăzni să spună ceva dinții cuvântul dragostei, nici el n'avea curajul să deslășdă vorba.

Sosi însăfășit ziua, când trebuia să plece. El oțecum voia, că o să-și revadă familia, infirmiera abătută, îi rugă însă să mai rămâie o zi, fiindcă are să-i comunice ceva foarte important.

Soldatul la început o privi mândru, ca orice iubit, cărnua femeia răpusă de dragoste îi mărturisește ca oca dinții potima. Dar mai pe urmă, bănuind, că se poate să fie o veste tristă de acasă, pe care infirmiera l-o ascunsese cât timp a fost el bolnav. Stăruia atunci să-i se spună numai de cât, căci doar nu erede el, că ar fi cu putință, ca infirmiera așa de frumoasă pe care el o iubește, ea în oca dinții dragoste, să-și ascundă ceva.

— Așa dar și tu mă iubești?

— Da, cum n'ai înțeles până acum? răspuse soldatul.

— De aceea te-am oprit să-ți spun că mi-ești drag. Și dacă te vei mai întoarce cândva din război, să știi că ești așteptat de Alice R. în orașul — str.

Soldatul trebuia să plece, dar amără le-a fost despărțirea.

În Serbia.

Un ordin de zi al comandamentului unui corp de armată austriacă năvălită în Serbia, avea următorul cuprins:

„Operațiile militare ne-au adus în țara unui dușman, care ne urăște de moarte. E lege pentru noi, ca în această țară să omorăm. Orice sentiment de umanitate față de populația acestei țări, este o crimă. Sunteți obligați să omorâți pe locuitorii băștinași, pe cari îi veți întâlni. N'aveți voie să-i faceți prizonieri. Când veți întâlni cameri neamrați să-i scoateți bandiți, cari și-au ascuns armele, împușcați-i fără milă.”

Fără îndoielă că îndemnul a fost executat întocmai.

Din aer.

Dintr'un avion, căzu o scrisoare. Soldații din apropiere s'au grăbit să o ia și s'o citească.

Conținutul scrisoarei era următorul:

Scumpi francezi,
Eri era să mor; norocul m'a slujit și am scăpat. Când treceam pe deasupra Ypres-ului, motorul se stricase.

Atunci s'a pornit asupra-mi o canoană puternică. Aparatul nu mai funcționa și începuse să se coboare. Germanii trăgeau din ce în ce mai aproape de mine. Aparatul se tot scobora și am căzut lângă malul Ypres-ului, la spatele unui soldat, rănit. Acesta s'a speriat. Era un soldat german. Camarazii lui au venit îndată, m'au prins. Oh, ce victorioși erau.

M'am întrecut, m'au descusut, m'au amenințat, și în cele din urmă m'au lăsat să-mi dreg aparatul.

L'am dres. Să nu mă îndrăgesc la o sută de metri când au început să tragă asupra-mi. Dar am scăpat. Acum urmăresc un avion german.

Ab! de l'ai prinde!

Martor.

Într-o ambulanță franceză era și un ofițer rănit. I se amputase piciorul drept. Germanii însă au prins ambulanța și au capturat-o ca trofeu. N'au stat însă mult la gânduri eecritorii și au scos, că e mai profitabil să omore pe medicii și pe infirmierii răniților țochii în ambulanță să le dea fec. Zis și făcut.

Ofițerul cu piciorul amputat, îndurând toate chinurile durorii lui s'a tărat cum a putut și a sărit pe ferăstrău. După ce a fost prins. Germanii l'au luat apoi ca să fie martorul omorării rând pe rând a unor nefericiți infirmieri. — dintre cari cei mulți erau cunoscuții ofițerului francez.

A regretat, că i-a fost teamă de moarte în ambulanță și acum era să fie omorât și cu oca fiind ca martor al barbariilor.

Distracții germane.

Într'un sat din Belgia. La intrarea în sat era o fermă mare, în care nu rămăsese decât un băieț șchiop.

Germanii au ocupat ferma. Un ofițer s'a instalat în fermă cu toată suita lui. Ofițerul acesta avea însă o mare nofă să rădă de băiețușul șchiop, îi plăcea mai ales, ca atunci când mânca el, șchiopul să-l privească. Ofițerul mânca ce mânca și se uita lung la băiat, apoi scotea revolverul din buzunar și-l întindea spre nefericitul copil, care începea să urle de groază. Ofițerul râdea însă cu poftă și iar mânca, și seema se repeta.

Într-o zi invită la masă mai mulți camarazi, cărora ținu să le arate, de ce mânca el cu atâta poftă.

Repetă scenele cu revolverul și de astă dată dește drum unui glonț, care trecu tocmai deasupra capului copilului. Acesta înnebunî de groază, căzu cuprins de epilepsie. Ofițerul nu se așteptase și la delectarea asta, tocmai atunci când avea invitați.

Enervat se ridică, se apropie de copil și-i găuri capul cu un alt glonț. De atunci, probabil eroul murea de urât.

SACUL CU GLUME

Se vorbea de afaceri cavaleresti și Năstăgeacu se băga și el în vorbă:

— Dar ce te amesteci tu în asemenea lucruri? îi observă unul dintre asistenți. Oare te pricepi ceva?

— Cum n'ul răspuns Năstăgeacu cu mândrie. Trebuie să știi că era cât p'aci s'aur un fel de duel.

— Cât p'aci, un fel de duel? Cum vine-nică vorba asta?

— Uite, vine bine, că trebuie să știi că mai deunăzi mi-a tras unul o pereche de palme de mi-a sărit stele verzi din ochi.

Stefanache, trebuind să plece cu

trenu dela 8, se porni d'acasă dela 6. Observându-i-se că, până la plecare mai sunt două ore, și că, prin urmare, prea de vreme se duce la gară, răspunse:

— Uite ce e, mă due totdeauna așa, pentru că, dacă se întâmplă să fi uitat ceva, să am vreme să mă întorc să-l iau.

Un provincial, venit în București, se duse să viziteze cimitirul Belu. Condus de intendent, îl cercetă cu deamănăntul. După sfârșitul vizitei, când să plece, amabilul intendent îi zise:

— Trebuie să vă fi ostenit. Dacă vreți să vă odihniți puțin, poftiți la mine...

— Da, m'am ostenit, e adevărat, îi tăe vorba provincialul, dar mi se pare că aici e mai bine decât osteniți decât să te odihnești...

La alergările dela Hipodrom, un domn brutal însuță pe unul din amicii săi cu vorbe așa de grosolane, că acesta grozav se fi vrut să-i răspundă, dar îi fu frică de pumnii lui colozali. Înghii deci oțensa în tăcere. Nu sunăi alăta, dar fiind invitat acasă la el ca să sărbătorească câștigul de o mie lei și el oțecise punțand pe capul „bandului”, primi invitarea. Nu'i venea să se despartă de moștele acela până ce nu'i se va înfățișa prilejul să se războie. Într'un fel oțecare, în ocaziunea i se înfățișa numaidecât.

Se servea șampanie. Oțensatul ridică paharul plin și, întorcându-se către asistenți, pronunță, zâmbind satisfăcut, foastul acesta:

— Domnilor, să hem toți în sănătatea animalului care ne-a făcut să ne adunăm aici.

Toți ciocniră paharele strigând: „Să trăiască!”

La ofițerul stării civile, pe când se celebra o căsătorie, un invitat, om cam în vârstă, vorbea într'una, astfel că reprezentantul primarului fu silit să-l cheme la ordine, zicându-i:

— Hei, băcăul de colo, să tacă, ori altminteri voi fi silit să-i potesc afară!

Interpelatul, surprins, îl întrebă:

— Da cine ț'i-a spus d-tale că eu sunt băcău?

Iar ofițerul stării civile, cu aerul convins al unui om care știe ce spune, îi răspunse:

— O, dacă ai fi însurat ori văduv, ai pricepe numaidecât și ai fi pătruns de toată gravitatea actului acestor doi oameni (și arăți pe ginere și pe mireasă) care se lungă în căsătorie!

CASA de SANATATE

— SPECIALA PENTRU —
— BOALE DE FEMEI —
— SUB DIRECTIA —
DOCTORULUI I. KIRIAC
Chirurg primar; Serv. serv. de gynecologie al Spitalului Eforiei
SECȚIE SEPARATĂ PENTRU BĂRBAȚI (hemoroide, hernii, tumori, calcule vesicale, stricături uretrale, etc.).
Strada Sf. Ionică 8, în dozul Teatrului Național
— TELEFON 296 —

HIPNOTIZOR SPIRITIST

Devine oricând cărând prin o carte poștală deslușiri gratuite la:
Bireu STUDIUL PSIHICE, Bărlad

NOUA SERIE

**la a marilor și
valoroaselor**

PREMIU

ce oferă ziarul „UNIVERSUL” abonaților săi, la tragerea din luna Mai 1916

Lei 5.000

IN BONURI COMUNALE 4%

cu cuponul de Mai 1917

Un dormitor complet de bronz

pentru 2 persoane, compus din 2 paturi de bronz, cu somiere, 2 noptiere, și un elegant lavoir cu oglindă, special lucrate de cunoscuta fabrică de mobilă de bronz M. Gutman, București, str. Sf. Apostoli, furnizorul celor mai mari case particulare Vile și Hoteluri.

Un elegant BUFET lustruit mahon

având 3 despărțituri cu placa de marmoră și oglindă, cumpărat dela „Compania Americană”, mare depozit de mobilă, strada Carol No. 74, etaj I

Un dormitor de lemn fin

construit în marea fabrică de mobilă de lemn Marin V. Ganea șoseaua Mihai-Bravu No. 37 și str. Șerbănească No. 10. Sucursala: Calea Victoriei No. 107.

Un gramofon „Gigant” cutia lustruită mahon, mecanismul extra forte, cu are dublu, cântă 7 cântece după un remontajiu. „Pavilionul de alamă”, de cea mai mare mărime, Brațul acustic conic ultima perfecțiune. Diafragma „Exhibition”, inclusiv 6 plăci duble (12 cântece) opere alese. Acest gramofon este cel mai puternic și înzestrat cu o mecanică foarte solidă, merge aproape jumătate de oră, după un remontajiu. Ne-a fost furnizat de Marele magazin de muzică JEAN FEDER, furnizorul Curții Regale, București, Calea Victoriei 54.

10 Lăzi cu diferite produse ale renumitei Case „Bresson”

fabrică de lichouri, siropuri și cognacuri, au fost cumpărate pentru premiile ce le oferim abonaților noștri la tragerea din Mai 1916

Una vioară fină cu cutie forma vioarei captușită cu catifea, inclusiv arcuș cu capra de fildeş garnitură de coarde englezești, camerton și surdină. Una chitara fină de palisander; Un clarinet de abanos fin, cu 8 clape de nichel și brătară jos la corpul de rezonanță, inclusiv 12 pene de rezervă. Aceste toate ne-au fost furnizate de Magazinul general de muzică „La Harpa”, București, str. Colței nr. 5, renumit în toată țara pentru deosebita calitate a mărfurilor ce debitează

Una pușcă de vânătoare cu două țevi, țevile de oțel, „Bayard”, din renumita fabrică de arme „Pieper-Bayard”. Această armă are 4 zăvoare de siguranță, țeava stângă choke-bore și poate întrebuiți atât pulbere neagră, cât și pulbere fără fum. Una carabină semi-automată de mare precizie Pieper cu tirul garantat precis; Un revolver automat; Un flacon „Thermos”, de 1 litru, care menține temperatura lichidului (cald sau rece) în timp de 48 de ore, cumpărate dela marele magazin de arme și biciclete B. D. Zisu, furnizorul Curții Regale, calea Victoriei 44, Buc.

Jumătate garnitură mobilă de bambu, pentru salon, compusă din: Una canapea, două fotolii și patru scaune elegant tapisate; Una măsuță de bambu; O oglindă venețiană de cristal; Una etajeră de bambu; Un cuier de bambu cu oglindă de cristal pentru antreu. Toate acestea cumpărate de la marele magazin de mobilă Marco Dattelkremer, str. Carol 62, București.

Cinci chimire igienice după măsură, calitatea I-a, (Brul lui Iov), singurul brevetat în țară și inventat de d. căpitan Iov, din Pitești, care are proprietatea de a preveni și vindeca chiar boale vechi, de: stomac, rinichi, constipație, șale, după cum se constată din numeroasele scrisori de mulțumire primite de la persoanele ce-l poartă.

15 flacoane a câte 1 kilo, apă de Colonia Camelia, puternic parfumată cu liliac, măgăritar, violette, zambile, heliotrop și Verveine, furnizate de renumita fabrică de parfumi „Camelia”, A. S. Aftalion, str. General Florescu nr. 6, București.

1 Coșuleț de metal fin argintat pentru servit pesmeți; 1 Vas automat pentru unt, de metal fin argintat cu interiorul de cristal; 1 serviciu de dejun de alpaca argintat conținând 2 ouare, 1 vas pentru unt și 2 solnițe mici, toate pe un suport elegant; 1 fructieră de metal alb fin argintat; 1 baston cu mânerul de argint veritabil marcat de stat; 1 pungă de alpaca fin argintată; 1 Cutie captușită cu mătase ros conținând: 1 încheietoare de ghete, 1 încheietoare de mânuși, 1 mașină de întins mânuși, 1 os de pantofi, toate de metal foarte fin argintat; 1 pendulă mare de salon de stejar închis cu bătaie frumoasă și întorcându-se odată la 15 zile. Furnizate de marele Magazin de bijuterii, Frații Roller str. Carol 50 Etaj I.

5 ceasornice de argint pentru buzunar având inscripția ziarului „Universul”; 5 ceasornice pentru birou cu pedestal de cristal, tot cu aceeași inscripție; 5 ceasornice de perete frumoase pictate, se întorc la 8 zile, tot inscripția ziarului „Universul”; 5 ceasornice nichel având și aparat Pres-Papier.

8 Lămpi de masă complete cu sita sticlă și abatjour dând lumina la fel cu gazul aerian, revenind mai eficient ca orice fel de iluminat și chiar decât petrolul. Aceste lămpi ne-au fost furnizate de firma Cassali, asociația dr. V. Rosculeț și Coșții R. și G. de Roma, București str. Dr. Lueger No. 5.

50 dejunuri copioase la marele restaurant Europa din Pasagiul Român.

Un lavabou de faianță englezesc, alb, pe un picior de fontă văpșit și lăcuit alb, cu ventil de scurgeri cu lanț nichelat, Bateria de scurgere din alamă fin nichelat, furnizat de Teirich & C-nie, succesor Carol Weinlich, Telefon 6/71.

5 assortimente complete din produsele cosmetice „Flora”, compuse din: cremă Flora, 1 cutie pudră Flora, 1 Săpun Flora, 1 sticlă Capilogen Flora, 1 pomadă Flora, 1 sticlă lapte de crin Flora, 1 săpun de lapte de crin 1 apă de gură Bucol, 1 pastă de dinți.

4 Splendide sachouri pentru dame.

Afară de acestea, toți abonații mai primesc gratuit un volum din „Memoriile Regelui Carol” tipărit anume pentru abonați

Notăți bine: dând aceste mari premii de valoare abonamentele sunt reduse la 18 lei pe an; 9.15 pe 6 luni; 4.65 pe 3 luni

Pentru concursarea la premiile de mai sus, abonații pe un an primesc 30 bonuri, cei pe 6 luni 15 și cei pe 3 luni 5 bonuri. Abonații pe un an participă la două trageri, deci după prima tragere vor primi încă 30 bonuri pentru tragerea următoare. Administrația „UNIVERSULUI” nu întrebuițează incasatori

Plata abonamentelor se face direct la Casa administrației ziarului, prin mandat poștal sau în persoană